

Boekbeoordelingen

Judit Gera & A. Agnes Sneller, *Inleiding literatuurgeschiedenis voor de internationale neerlandistiek*. Hilversum: Verloren, 2010. – 213 pp. ISBN 978-90-8704-133-5. €39,-

Neerlandici komen uit Nederland en Vlaanderen, maar ook uit Armenië, Japan, Turkije, Canada, Noorwegen of uit een van de ongeveer 35 andere landen waar neerlandistiek als studievak wordt aangeboden (www.taaluniversum.org/neerlandistiek). De studie *extra muros* heeft voor- en nadelen. Een voordeel is zeker dat de extramurale studenten in de regel met verschillende culturen in aanraking komen waardoor ze de Nederlandse cultuur vanuit een vergelijkend perspectief kunnen bezien. Maar voordat ze daar aan toekomen, moeten ze de nieuwe taal, cultuur en literatuur leren kennen en daarvoor is studiemateriaal nodig. Volgens Agnes Sneller en Judit Gera, beiden werkzaam als hoogleraar neerlandistiek in Hongarije, ontbreken, tenminste voor wat betreft de letterkunde, werken, die voor internationale studenten zijn geschreven. Daarbij valt natuurlijk vooral te denken aan literatuurgeschiedenissen. Docenten moeten kiezen tussen studieboeken die geschreven zijn in de moedertaal van de studenten en Nederlandstalige werken waarin de nodige achtergrondinformatie voor internationale studenten ontbreekt omdat hun Nederlandse medestudenten die al op school hebben leren kennen.

Agnes Sneller en Judit Gera proberen met hun *Inleiding literatuurgeschiedenis voor de internationale neerlandistiek* dit gat in de markt te dichten. Zoals de titel verraadt, is dit boek speciaal gemaakt voor studenten die buiten de Lage Landen Nederlands studeren. Wat de titel niet verraadt, is dat dit boek veeleer een inleiding in de Nederlandse letterkunde is dan in de literatuurgeschiedenis.

In zeven hoofdstukken geeft het een indruk van de Nederlandse en Vlaamse literatuur van het begin tot op heden. De hoofdstukken zijn opgedeeld in middeleeuwen, renaissance, verlichting, romantiek, naturalisme, modernisme en postkolonialisme/postmodernisme. In ieder hoofdstuk wordt eerst de historische achtergrond van de betreffende tijdperken gepresenteerd. Daarna wordt een benadering voorgesteld die gebruikt kan worden bij de analyse van de literaire teksten. De benaderingen kunnen overigens ook hun vruchten afwerpen bij literatuur uit de andere tijdvakken. Na dit methodische deel geven de

schrijvers per periode een overzicht van representatieve literaire werken. Ter afsluiting van ieder hoofdstuk worden een of twee van deze werken uitgebreid geanalyseerd en geïnterpreteerd. Achterin het boek zijn oefeningen te vinden en een mogelijke uitwerking is ook al bijgevoegd.

De doelgroep van dit *all-inclusive*-boek zijn studenten zonder voorkennis van de Nederlandse literatuurgeschiedenis. Maar voor eerstejaarsstudenten lijkt mij dit boek niet geschikt. Weliswaar gebruiken de schrijvers een taal die goed begrijpelijk is en ook vaktermen worden zo eenvoudig mogelijk verklaard. Toch moeten internationale Neerlandici aan het begin van hun studie meestal eerst de taal leren. Een Nederlandstalig boek, laat staan een vakboek, is de eerste tijd domweg te moeilijk. Als men in het eerste jaar aandacht aan letterkunde wil besteden, moet men wel zijn toevlucht nemen tot studieboeken die in de moedertaal van de studenten zijn geschreven. Het is dan ook maar goed dat het boek van Gera en Sneller eveneens veel te bieden heeft voor de gevorderde student.

Wat typisch is voor het boek zijn de uitgebreide tekstvoorbeelden en samenvattingen van literaire werken, die wezenlijk bijdragen tot het begrip van de behandelde literaire stromingen. Bij de analyse- en interpretatiedelen aan het eind van ieder hoofdstuk spreekt dit voor zich, maar ook in alle andere hoofdstukken, afgezien van die met historische achtergrondinformatie, komen voorbeeldteksten voor. Soms worden deze teksten al voor het eigenlijke analysegedeelte op een halve pagina besproken, waardoor de lezer de draad wel eens kwijtraakt. Tenzij je de relatie tussen man en vrouw als (rode) draad wilt zien, want die gaat in dit boek nooit verloren. Gender speelt in de literatuurgeschiedenis zonder meer een belangrijke rol, maar hier treedt dit aspect wel wat erg nadrukkelijk op de voorgrond. Het steeds weer verwijzen naar genderaspecten ('Is Europa mannelijk, dan zijn de kolonies vrouwelijk' (p. 164)) kan zelfs voor een vrouwelijke lezer te veel van het goede worden.

Maar verder is de *Inleiding literatuurgeschiedenis voor de internationale neerlandistiek* alles behalve monomaan. Zo worden verschillende genres gepresenteerd: van romans en gedichten tot toneelstukken, verhalen en essays. Ook wordt zowel Nederlandse als Vlaamse literatuur behandeld, al is het jammer dat hierbij weinig wordt ingegaan op de verschillen tussen beide literaire systemen.

Mooi zijn ook de illustraties in het boek die de lezer niet zelden aanzetten tot een eigen interpretatie, iets waartoe men in de tekstgedeelten niet altijd gestimuleerd wordt. Zo zetten zinnen als 'De grootste romantische dichter in Vlaanderen is Guido Gezelle' (p. 95) niet echt aan tot een kritische leeshouding.

Andere grote schrijvers zoals Bredero, Van Schendel of Vestdijk ontbreken. Gera en Snelser vermelden in de inleiding weliswaar nadrukkelijk dat ze niet naar volledigheid hebben gestreefd, maar dat neemt niet weg dat hun selectie vragen oproept. Een internationaal bekende schrijver als Nooteboom wordt bijvoorbeeld niet genoemd, terwijl deze schrijver voor extramurale neerlandici bij uitstek interessant is.

Maar bovenal valt het te betreuren dat het internationale perspectief niet altijd even goed uit de verf komt. Vergelijkingen van literaire stromingen in Nederland en Vlaanderen met soortgelijke fenomenen in andere landen komt men wel tegen, maar meestal slechts in het voorbijgaan. Internationale literatuur wordt zelden als referentiekader gebruikt. De lezer krijgt zo de indruk dat de Beweging van Tachtig en het naturalisme uit het niets zijn ontstaan.

Toch is de *Inleiding literatuurgeschiedenis voor de internationale neerlandistiek* een studieboek dat veel te bieden heeft. Het is niet alleen een inleiding in de literatuurgeschiedenis maar ook een inleiding in de letterkunde voor studenten zonder voorkennis van de Nederlandse en Vlaamse literatuur. Het blijft een overzicht, maar meer is op zo'n tweehonderd pagina's ook bijna niet mogelijk voor een boek dat tegelijkertijd een geschiedenis, een bloemlezing én een studieboek wil zijn.

Katharina Hupe

Barend Haeseker, 'Vileine hippocraten'. Geneeskunde in dichtvorm door Constantijn Huygens (1596-1687). Rotterdam: Erasmus Publishing, 2010. – 223 pp. ISBN 978-90-5235-203-9. €34,50

Constantijn Huygens was een geestig mens. Zijn gedichten en dan vooral de korte puntgedichten maken de lezer vrolijk. Die moet dan wel houden van ironie met – opmerkelijk vaak – een flinke scheut sarcasme en van teksten die naar onze smaak misschien niet altijd even fijnzinnig zijn. Als secretaris van drie stadhouders en bestuurder van een instelling van hoger onderwijs (het Collegium Auriacum in Breda) had hij met enige regelmaat met mensen te maken voor wie de karakterisering 'opmerkelijk' een eufemisme zou zijn. Huygens mocht zulke personen en hun

gedragingen graag over de hekel halen. Ook professionele genezers die zich pompeus gedroegen, hun vak niet verstonden of beloften deden die zij niet waar konden maken werden zo door hem aangepakt.

Barend Haeseker, die achtereenvolgens als huisarts, tropenarts en plastisch chirurg is werkzaam geweest, heeft in dit boek die gedichten van Huygens bijeengebracht waarin een medisch of een aan de geneeskunde gerelateerd thema een rol speelt. Dat is een mooi initiatief. Deze gedichten zijn zonder twijfel een uitzonderlijke bron omdat zij zicht bieden op de visie die een niet-medicus in de zeventiende eeuw had op de geneeskunde en haar beoefenaars. Het merendeel van deze gedichten is in het Nederlands geschreven, maar Huygens bediende zich ook van het Latijn, Frans, Spaans of Italiaans. De man kende zijn talen. In deze bloemlezing zijn bij de meeste van deze laatste gedichten vertalingen opgenomen.

Wat de genezers aangaat kan worden vastgesteld dat Huygens over het algemeen geen hoge dunk had van de leden van deze beroepsgroep. Sommigen van hen nam hij dan ook stevig op de hak. Wilhelmus Stratenus bijvoorbeeld, die in 1636 de eerste hoogleraar in de geneeskunde werd van de Universiteit van Utrecht en daarna lijfarts van de stadhouder, werd na zijn dood in 1681 door Huygens in een opmerkelijk groot aantal gedichten aangepakt en vooral als een vrek neergezet (86): 'Verstraten licht hier in een' dicke diere kist / Wat sagh hij suer en sceel, Verstraten, als hij 't wist.' Ook de gaven of het gebrek daaraan van andere aanbieders op de medische markt zoals vroedvrouwen, reizende meesters en kwakzalvers werden meer dan eens door Huygens gehekeld.

Haeseker heeft de afgrenzing tussen medisch en niet-medisch overigens niet al te strikt dichtgetimmerd. Zo heeft hij ook een gedicht over het nut dat geëxecuteerde misdadigers na hun dood nog hadden voor het anatomisch onderwijs opgenomen. Het oorspronkelijk in het Latijn gesteld gedicht luidt in de door Haeseker opgenomen vertaling: 'Ontleedkamer / Wil langer niet onzen gast den galg als een schande verwijten / Een schoon einde kroont hier zelfs 't verderfelijckste werk / Keizerlijk moge het zijn tot den dood toe zijn land nog te dienen / Edeler dan Caesar is die ná zijn dood hier nog diensten bewijst.' Alleen al het aantal afbeeldingen van anatomische lessen voor chirurgijnsgilden die nu nog bestaan maakt duidelijk hoe gangbaar deze lessen waren. Rembrandts anatomische les van Professor Tulp uit 1632 waarbij het lijk van de dief Adriaen Adriaensz alias Aris Kindt werd geopend is slechts één voorbeeld onder vele mogelijke. Huygens heeft in Den Haag minstens